

AFORISMEN

René van Tol

AFORISMEN

Vierhonderd aforismen
over kunst, religie en wat andere zaken
verzameld en geschreven door
René van Tol

Met dank aan Ole Eshuis en Eric Veeger
Afb. voorkant: 'De Naturalist', René van Tol, Olieverf op doek

VOORWOORD

De bedoeling was om een scheurkalender te maken met korte uitspraken van anderen en van mijzelf. Maar ik schoot in mijn enthousiasme voorbij de 365 en nu is het toch een boekje geworden.

De bedoeling van een scheurkalender is om iedere dag een leuke gedachte aan te leveren die de lezer niet zelden op de toilet zittende tot zich neemt. De teksten van een scheurkalender hebben onderling niets met elkaar te maken en staan op zichzelf. Ieder dag een frisse gedachte, in een onfrisse omgeving, daar gaat het om.

Nu staan alle teksten bij elkaar. De bedoeling is nu niet om de teksten allemaal snel achter elkaar te lezen. De teksten moeten langzaam en met geduld genuttigd worden.

De uitspraken in dit boekje zijn spontaan verzameld zonder doel en lijken geheel willekeurig gevormd. Maar terugkijkend kan ik stellen dat er thema's zijn die meerdere malen terugkeren. De uitspraken gaan vaak over kunst en religie. Rode draad van dit boekje zou misschien kunnen zijn de spanning tussen twee religieuze systemen die onze cultuur bepalen: het naturalisme en het christendom en de consequenties die zij hebben voor de kunst.

De meeste mensen zijn zich niet bewust van hun religie. Er zijn zelfs mensen die in de waan leven dat ze geen religie hebben, en daardoor hopen de mensen vaak, zonder zich bewust te zijn waar gedachten vandaan komen, van het ene religieuze systeem naar het andere. In dit boekje worden het naturalisme en het christendom een beetje uit elkaar gehaald waarbij ik duidelijk de voorkeur voor de laatste heb omdat ik dat meer coherent vind.

De thema's die terugkeren zijn: vrijheid, determinisme, God, het zelf, het midden (Gestalt), realisme, het numineuze en de flux. Dit laatste, de flux, is voor mij als beeldendkunstenaar van groot belang. Gedachten over de flux, ofwel het stromen van de tijd, de ontwikkeling en de beweging van de dingen, worden in onze cultuur dominant sinds het ontstaan van het naturalisme in de 19e eeuw en domineren nog heftiger in het post-modernisme.

De kunstenaar van nu kan om de vragen die de flux oproept niet heen. Op het laatst wordt het boekje daarom meer en meer een betoog over dit onderwerp. Is de flux een niets, een zwart gat waarin al onze ondernemingen stranden zoals de post-modernisten ons doen geloven, of is er hoop en heeft de flux ons iets te zeggen. Aforismen zijn korte licht provocerende uitspraken die puntige gedachten bevatten. De bedoeling van aforismen is niet om te betogen maar om aan het denken te zetten. Het gaat niet om het winnen van de slag maar om de strijd levendig te houden.

Hoe fijn is het om te denken. Wat is heerlijker dan achterover in het gras te liggen met boven je hoofd een leeuwerik in de blauwe lucht, (waar zijn ze eigenlijk gebleven?), je geest te laten waaien over dingen van nu en vroeger. Je doet er niemand kwaad mee. Iedereen kan het op zijn manier en het is net als bidden, milieuvriendelijk en gratis en voor niks.

René van Tol

1. Een goed schilderij is gelaagd als een lichaam. Een goed schilderij *is* een lichaam.
2. Liefde is een vrije gave; zonder vrijheid geen liefde.
In een zuiver materialistische wereld, een wereld geregeerd door noodzakelijkheid of toeval is liefde onmogelijk.
3. Bij onbeperkte mogelijkheden is creativiteit overbodig.
4. Vrijheid is persoonsgebonden.
5. Creativiteit wordt geactiveerd bij een beperking.
Het bloeit op bij een confrontatie met iets gans anders.
Het gans andere wordt zo de voorwaarde voor zelfkennis.
6. Als God liefde is dan is God een persoon.
7. Een numineuze ervaring ontstaat als het grijpen omslaat in gegrepen worden.
8. Impressionisme: een picknick die uitliep op een nachtmerrie.
9. Het trompe l'oeil effect ontstaat als het tijdsmoment van de waarneming tot het minimum wordt teruggebracht.
Vanuit factor tijd gezien is de toepassing van dit effect de extreemste vorm van abstractie ooit.
10. Het adembenemende van Cézanne's werk is dat Cézanne de dingen weergeeft vlak voor zij oplossen in 'the mist of time'.
Het kwetsbare van de dingen is nooit zo indringend weergegeven.
11. Wordt kunst slechts zelfexpressie, dan is dat is een uiting van narcisme, en dan verliest zij haar gemeenschappelijke basis.
12. 'Je moet een gegeven universum niet in de bek kijken'
G.K. Chesterton
13. 'De natuur is onderworpen aan zinloosheid'. Je zou haast denken dat deze uitspraak afkomstig is van een neo-Darwinist maar zij is afkomstig van Paulus van Tarsus.
14. In het literaire circuit is het 'christelijke' taboe, waarschijnlijk uit jaloezie omdat God meer en langer gelezen wordt.

15. 'It is obvious that our old comfortable notion of 'solid matter' cannot survive. A piece of matter is nothing but a series of events obeying certain laws.' (Philosophy of the Twentieth century)
B. Russell
16. Onze concepten beschermen ons tegen wat men waarneemt. Zonder concepten wordt waarnemen zoiets als een poging om de kraan leeg drinken.
17. 'Egotrie: een cultus waar iedereen een persoonlijke god vereert n.l. zichzelf.'
G. Papini
18. Wat wij nu realisme in de schilderkunst noemen is vaak niets anders dan het trompe l'oeil-effect. In de 17e eeuw noemde men dit type kunst een 'bedriegertje'. En dat is wat er gebeurt bij een 'realistisch' schilderij. Je wordt bedrogen omdat je even niet goed kijkt.
19. Conceptuele kunstenaars zijn geheel afhankelijk van de toevoer van ideeën. Zij willen geen kennis bezitten om op terug te vallen.
20. De meeste grote kunstwerken uit het verleden zijn conceptueel gezien armoedig.
21. Creativiteit is een middel niet een doel.
22. Als een kunstwerk slaagt is dat puur een kwestie van genade.
23. Een realistische schilder is iemand die gefopt wordt door zijn eigen gecreëerde trompe-l'oeil-effect.
24. De paradox van de drie-eenheid: God staat buiten de tijd – God staat in de tijd.
25. Realisme in de schilderkunst en fotografie fixeert het moment. De gelaagdheid dat in het proces van waarnemen zichtbaar wordt kan hier niet weergegeven worden.
26. De kern van het Joods-Christelijk denken is het concept van de 'autonome waarnemer'. Ze ontdoet zij zich van pantheïsme.
27. De wetenschappelijke activiteiten van Leonardo da Vinci stonden in dienst van zijn kunstwerken. Kunstwerken stonden voor hem dichterbij de werkelijkheid omdat de werkelijkheid zelf een kunstwerk is. (vind ik ook)
28. 'The artist is faced with an immense and lonely sea, and the mirror he holds up to it is no bigger than his own heart'
J. Maritain

29. Katholiek denken denkt vanuit relaties.
30. Mondriaan richtte zich op het transcendente, Monet op het immanente. Pre-moderne kunst beweegt zich in het spanningsveld tussen deze beide. Zij werkt tussen hemel en aarde. Zij is nooit geheel van en geheel los van de wereld.
31. Post-moderne kunst: het opblazen van een incident.
32. 'Always, century by century, item after item is transferred from the object's side of the account to the subject's. And now, in some extreme forms of behaviourism, the subject himself is discounted as merely subjective; we only think that we think. Having eaten up everything else, he eats himself up too. And where we "go from that" is a dark question.'
C. S. Lewis (The discarded image).
33. Zonder vrijheid bestaan er geen goede en slechte daden.
34. Zoals Prometheus het vuur van de goden stal zo hebben wij van Jahweh zijn 'autonome creativiteit' gestolen.
35. Als je zegt "we worden steeds aardiger" ga je er al van uit dat er een maat bestaat die buiten de ontwikkeling zelf staat.
36. In de beeldende kunst is onze christelijke erfenis taboe. Niet in de muziek.
37. In de Barok ging het er om dat de kunstenaar verbaasde met hetzelfde.
38. Christendom plaatst een veiligheidspin in het centrum van de macht genaamd Jezus Christus. Christendom frustreert daardoor macht.
39. De rede werkt met terugwerkende kracht, het geloof werkt vooruit.
40. Cezanne duwt tegen de grenzen van het object. Dit omdat zijn kijken richting heeft.
41. De rede blijft alleen zuiver met het hart op de goede plaats. (vrij naar Origenes)
42. In de schilderkunst vóór het impressionisme werd de waarneming getemd door middel van geometrische abstracties.
43. Je hoeft alleen maar van de trapper van je fiets te glijden om te weten dat er 'solid matter' bestaat.

44. In de tijdstroom van de waarneming worden de vormen ontbonden. Vormen kunnen zich echter ook in alle kracht poneren. Ze komen boven de tijdstroom uit zoals een vis boven het water springt.
45. Zoals alle kunstenaars uit de pre-moderne periode was Titiaan tegelijkertijd expressionist, impressionist, constructivist, abstract, en surrealist. Deze facetten van de schilderkunst werden in die tijd nog niet tegen elkaar uitgespeeld.
46. De eerste beweging komt van de objecten. Je ziet voor je weet wat je ziet.
47. Beschaving eindigt als de mensen niet meer verder kunnen kijken dan hun eigen toko.
48. 'Surfaces are always more complicated than "depths'. D. B. Hart Bonnard, een van grootste kunstenaars van de 20ste eeuw, verloor zich geheel in de complexiteit van het oppervlak.
49. Katholieke kunst is erotische kunst. Het is de kunst van het lichaam. Dit betekent dat de katholieke kunstenaar de formele structuren van het lichaam op een analoge manier als basis gebruikt voor zijn werk.

50. Post-modernisme: elke oprisping in de geest wordt bevestigd, zonder onderscheid.

51. Sola fide, sola scriptura. Het woordje 'sola' is het toverwoord geworden in het modernisme: sola impressionisme, sola expressionisme, sola futurisme, sola rationalisme, sola nationalisme, sola materialisme enz. enz.
52. Geef je richting aan het waarnemen dan wordt het waarnemen een string of events.
53. De normen die gesteld worden aan een schilderij zijn zo laag dat nu iedereen kan schilderen.
54. Een baby ziet zich als centrum van de wereld. Volwassen worden is beseffen dat de wereld niet om jou draait.
55. Volg de vlieg die in de kamer vliegt en je kamer wordt een universum.
56. De mens die zegt 'ik geloof niet' is het gemakkelijkst te manipuleren.
57. Stopwoordje van het materialisme: 'alleen maar'. Muziek is alleen maar geluidsgolven. De maan is alleen maar een steen. De dingen worden bekeken zonder het effect dat ze genereren.
(vrij naar Aldous Huxley)
58. Het christendom verbindt het mythische met het realisme. Dit dubbele gezichtspunt komt ook tot uiting in de stijl van de evangeliën. Deze stijl irriteert vele mensen.
59. Je kunt het zichtbare afbeelden maar je kunt ook "Sichtbar machen".
(vrij naar Klee)
60. Een plastische lijn is een lijn die zich verzet tegen het platte vlak.
61. Abstracte schilderkunst heeft zijn angel verloren.
62. Van Giotto naar de 19e eeuwse fotografie is één beweging. Het gaat in deze periode steeds om de fixatie en het isoleren van het moment.
63. 'Credo ut intelligam', (ik geloof, opdat ik begrijp) Anselmus van Canterbury. Elk bewust doen en bewust denken bij de mens begint met geloof in de vrije wil.
64. Proberen de grenzen van ons waarnemingsveld te bereiken is net zoets als proberen de grenzen van ons universum te bereiken. Beiden zijn onmogelijk.

65. De Impressionisten hebben de tekenkunst een nieuw leven gegeven.
66. Het kruis van Christus provoceert nog steeds. Daarom prefereert men meestal een Boeddhabeeld.
67. Religies geven wegen aan om goedkoop gelukkig te worden. Daarom worden zij in onze cultuur geweerd omdat onze staatsmacht geheel afhankelijk is van consumptie.
68. Eigentijdse kunstwerken nemen steeds meer in volume toe. De tijd dat een kunstenaar zoals Giacometti de wereld kon veroveren met een H5 potloodje lijkt voorgoed voorbij.
69. Het christendom plaatst de paradox van de liefde in het centrum van haar denken. Deze paradox is dat liefde eenheid zoekt en tegelijkertijd het verschil in stand wil houden.
70. Paradoxen genereren creativiteit.
71. Wil je niet lijden, stop dan met liefhebben.
72. Elke ervaring kan een numineuze ervaring zijn. Elke gebeurtenis is n.l. verbonden met de eeuwigheid.
73. ‘Schoonheid is de bloesem van de liefde’
J. van het Kruis
74. Picasso ontroert mij altijd door zijn kinderlijkheid.
75. Wetenschap beschrijft de stand van zaken tot nu toe, geloof richt zich op de toekomst. Uitspraken over de toekomst zijn altijd geloofsuitspraken want er zijn nog geen observaties.
76. Levensvragen: vragen waarbij de zoektocht naar het antwoord zelf het antwoord is.
77. Werken vanuit narcistische gevoelens is een valkuil voor de kunstenaar.
78. Monet maakte steeds grotere schilderijen van steeds kleinere stukjes natuur. Hij verdronk in zijn visuele sensaties. Door zijn oprechtheid kon hij de visuele informatie niet aan. Zijn laatste schilderijen gaven slechts het wateroppervlak weer.
79. De neo-Darwinist staat voor het volgende dilemma: als er een vrije wil bestaat is het Darwinisme niet waar; als er geen vrije wil bestaat is wetenschap onmogelijk en is Darwinisme irrelevant.

80. Met slechte ideeën kun je de schitterendste kunstwerken maken (zie Mondriaan).
81. Secularisatie: de rijken gaan met lege handen heen.
82. Kunst is een vorm van transsubstantiatie. Het materiële wordt ook hier lichamelijk.
83. De gedachte achter het filioque in het credo is dat inzicht en kennis zich in de geschiedenis realiseert, m.a.w.: de tijd zal het leren.
84. Gestalt: het geheel is meer dan de som van de onderdelen. Lichamelijke kunst maken is een 'Gestalt' maken want een lichaam is een Gestalt.
85. Kunst vraagt om een collectieve probleemstelling. Bestaat die niet dan is ontwikkeling in de kunst onmogelijk.
86. Giotto creëerde een horizon binnen het schilderij, bij Monet verdween de horizon uit het schilderij. De horizon creëert een menselijke maat binnen het schilderij. Bij Monet wordt de menselijke maat verplaatst naar buiten het schilderij. De toeschouwer van het schilderij wordt de menselijke maat. Het kunstwerk bij Monet verschuift daardoor geleidelijk van representatie van de werkelijkheid naar autonomie. Zo eindigt Monet op de tegenovergestelde plaats waar hij begonnen is.
87. De gein van schilderen is het optisch spel.
88. Een Gestalt poneert zich in een flits, het is er voor je het weet.
89. Het grootste geloof heeft diegene die een noodzakelijk verband mogelijk acht tussen niets en iets en die gelooft dat de wereld vanzelf beter wordt.
90. Iemand die zegt: "Ik geloof niet" zegt eigenlijk: "Ik ben helderziend".
91. Christus is in onze geschiedenis een spiegel voor ons ethisch handelen geweest. In deze spiegel willen we liever niet kijken.
92. Humanisme en socialisme zijn takken van de Christelijke boom; verdwijnt het Christendom dan verdwijnen zij ook.

93. Als iedereen een privé liniaal met een persoonlijke schaal heeft om de tafel te meten zullen we nooit met z'n allen te weten komen hoe breed de tafel is. Daarom gebruiken we allemaal dezelfde maat. Zo heeft ook iedere cultuur of sub-cultuur een collectieve maat. Ethisch gezien was dat in onze cultuur Christus.

94. Dialoog met de werkelijkheid om ons heen. Voor een dialoog moet je ruimte maken.

95. 'Modern thought is Christian thought gone mad.'
G.K. Chesterton

96. Een kunsthistoricus die over kunst spreekt is hetzelfde als een paus die over seks spreekt.

97. Een religieuze houding ontstaat bij een gevoel dat de dingen gegeven zijn; bij een gevoel van afhankelijkheid.

98. 'Niets is mijn. Waar is de diepe en zelfstandige kiem, waar niemand anders deel aan heeft, door niemand anders verwekt, welke ik werkelijk de mijne mag noemen?'

G. Papini

99. In de middeleeuwen was het kunstwerk een uitdrukking van de kosmos, nu is het een uitdrukking van het zelf. Het wereldje van de kunstenaar is wel erg klein geworden.

100. Creativiteit ontstaat bij het verlangen een onverzoenbare tegenstelling te overbruggen. Het is een daad van liefde.

101. De kracht van het Christendom ligt niet alleen in de gedachte dat God in de hemel is maar ook op de bodem van de afgrond. Omhoog gaan is naar beneden gaan.
102. In het proces van waarnemen is er altijd een kloof tussen het bewust zijn van datgene dat waargenomen wordt en het waarnemen zelf. Het waarnemen kan zelf een object van het waarnemen worden maar het waarnemen van dat waarnemen staat daar dan weer buiten (enz'). Binnen het systeem is volledigheid onmogelijk.
103. Sex is sublimatie van religieuze driften.
104. J.S.Mill: "on Liberty" 1859 --- Darwin: "on the Origins of Species" 1859
105. Het Chinese schrift is beeldschrift. De ervaringen worden in beelden beschreven, de beelden worden geabstraheerd. Deze abstracties vormen de basis voor de schilderkunst en zo is de cirkel rond. Zo moet het volgens mij gaan met het verbeelden: hetgeen waargenomen wordt wordt geabstraheerd en deze abstracties voeden weer de waarneming.
106. 'Vaak maakt God de gelovige die Hem in zijn immanentie beschouwt tot getuige van zijn eenheid, maar even zo vaak openbaart God aan de gelovige die zich op zijn transcendentie bezint in plaats van deze eenheid zijn veelheid.'
Rumi
107. 'Hoe vaker je naar iets kijkt hoe meer je het 'afschuwelijke risico loopt het voor de eerste keer te zien.'
G.K. Chesterton
108. 'De hel kent maar één principe: "Ik ben van mijzelf"'.
G. Macdonald
109. 'Der Letzte Mensch': ieder de shampoo die bij je past.
110. Bij pantheïsme kan de liefde alleen maar van één kant komen. M.a.w. als je met een boom knuffelt, knuffelt de boom nooit terug.
111. De moderniteit wil vooruit zonder in het transcendente te geloven. Zij gelooft in vooruitgang maar niet in metafysica. En om dat in het fysieke het hoge en het lage niet bestaat worden vooruitgang en verandering aan elkaar gelijk. Moderniteit wordt dan om met Octavio Paz's woorden te spreken "een soort creatieve zelfvernietiging'.

112. Voor een schilderij van Picasso.
Persoon A: "Picasso kan niet schilderen; de neus zit niet links van de twee ogen maar in het midden"
Persoon B: "Dat wist hij natuurlijk ook wel maar waarschijnlijk wilde hij wat anders zeggen."
Persoon A: "Nee hoor, een kind weet dat een neus in het midden zit. Hij bakt er niets van"
Persoon B: "Natuurlijk kan hij een neus in het midden schilderen, hij heeft het vaak genoeg gedaan"
Persoon A: "Nou dan is hij het zeker verleerd."
Op dit niveau worden de meeste discussies over religie gevoerd.
113. In de kunst kun je twee dingen doen: je kunt proberen een lijn zo ver mogelijk door te trekken of je kunt proberen precies in het midden te blijven.
114. Het gaat er niet om om jezelf te vinden maar om jezelf te overstijgen.
115. Het vooruitgangsgeloof in de moderne tijd wordt gefrustreerd doordat in de wetenschap teleologisch denken bedenkelijk is.
116. Het evangelie volgens Monty Python: Always look at the bright side of life. Life is a piece of shit when you look at it: Always look at the bright side of shit.
117. Als er één uiting van democratisch denken is, is dat de leer van de erfzonde wel.
118. 'Alleen schoonheid kan de wereld redden.'
Fjodor Dostojevski
119. 'God is groter dan je hart'.
Apostel Johannes
120. Elke taal is een reductie, ook beeldtaal.
121. A) "Ik ben naar een tentoonstelling van Vermeer geweest".
B) "Wat heb je gezien?"
A) "Ik heb lapis lazuli gezien, gele oker, lijnolie, o ja ik heb ook nog hout gezien."
122. 'Beauty resists reduction to the symbolic'.
D .B. Hart
123. Een gelijkend portret van een mens maken is moeilijk, maar een gelijkend portret van een engel maken is nog veel moeilijker.
124. Gelukkig gaan er dingen fout.

125. Het steven naar een ideale maatschappij is een gebed zonder einde. Het is zoiets als proberen naar de horizon te lopen.
126. Mondriaan zocht niet zijn eigen stijl, hij zocht 'De Stijl'. Zo hoort het ook. Iedere kunstenaar moet op zoek gaan naar 'De Stijl'.
127. 'Neem nu de natuurwetenschap: hoe gemakkelijk wordt de mens niet tot de inbeelding verleid dat hij werkelijk iets kent, als hij er het woord voor weet. De concrete intuïtie gaat hier zo gemakkelijk verloren.'
Soren Kierkegaard
128. "The relation between appearance and reality is something we shall never know; it is a gap in our thought."
Ronald A. Knox
129. In de kunst kun je een mens alles wijs maken.
130. 'Dus, wat ook maar bestaat, is overeenkomstig de Waarheid, voorzover het dat is wat het daar is.'
Anselmus van Canterbury
131. 'De Schreeuw' van Munch is een religieus schilderij.
132. De beste manier van theologie bedrijven is zwaaien met een wierookvat.
133. Veel kunst van nu is slechts een uitdrukking van het fenomeen 'liking'.
134. 'Ik weet dat, wil je je in intellectuele kringen acceptabel maken, je op elke verwijzing naar de joods-christelijke Geschriften als door een wesp gestoken hoort te reageren, in een Pavlovse reflex. Doe je dat niet, dan lig je er voor altijd uit, dan ben je er voor altijd veroordeeld tot de Goelag van de moderniteit.'
René Girard
135. "Maria heeft tot verbazing van de natuur haar eigen schepper voortgebracht."
Anoniem
136. 'Geluk gaat altijd naar het laagste punt.
137. 'The theological perspective of participation actually saves the appearances by exceeding them' .
John Milbank
138. Pessimisme is een luxe-artikel.

139. 'The "middle state" is where the most interesting phenomena often happen in physical systems.'
- Stephen M. Barr
140. 'Analysis is well, as death is well.'
- George MacDonald
141. Taal creëert niet, maar verrijkt onze ervaring.
142. 'The mind of the maker', Dorothy Leigh Sayers
Creating art corresponds to the meaning symbolized by the Trinity:
1) First comes the creative idea, foresees the whole work as finished; this is the father.
2) Next comes the creative Energy, which engages in a vigorous struggle with matter and overcomes one obstacle after another, this is the Son.
3) Third is the creative power of the work, its influence on the world through its effect on the soul of the user-beholder; this is the Holy Spirit.
143. God als vrij handelend in de natuur (=genade, het wonder) is in het seculiere denken een onmogelijkheid. Het is dan ook niet vreemd dat het 'zelf' in dat seculiere denken iets krijgt van een laatste bastion van vrijheid. Vandaar waarschijnlijk al die zelfexpressie, zelf bewustzijn en zelfmotivatie. Het is de vrijheid in het nauw gedreven.
144. Het numineuze aspect van een ervaring is het religieuze. Hierin ontstaat eenheid.
145. Creativiteit: hoe zorg je er voor dat systemen die van geheel andere orde zijn, zoals bv kleur en plastic zo met elkaar worden verbonden dat ze elkaar versterken in plaats dat ze elkaar vernietigen.
146. In het leven gaat het niet om het vergaren van geluk maar om de erfenis die je achter laat.
147. Alle ellende die een ander overkomt is niet Gods wil. Alle ellende die jouw overkomt is wel Gods wil.
148. 'Zeggen dat we religie niet meer nodig hebben omdat we wetenschap hebben is het zelfde als zeggen dat, nu we een broodrooster hebben we Tsjechov niet meer nodig hebben.'
- T. Eagleton

149. Als een bovennatuurlijke God een onmogelijkheid is dan is een autonoom zelf dat ook.
150. Het Verlichtingsdenken poneert een vooruitgangsgeloof maar verklaart het transcendente goede op zich als een onmogelijkheid. Deze innerlijke tegenstrijdigheid bepaalt het denken van onze tijd.

151. De bewering dat onze eigenschappen bepaald worden door onze genen is een zelfde soort opmerking als zeggen dat Barokschilderkunst bepaald werd door lijnolie.
152. Oppervlakkigheid en complexiteit gaan samen zoals diepgang en eenvoud samengaan.
153. Kunst en religie zijn met elkaar verbonden door hun gezamenlijke vermogen om onze werkelijkheid samentevatten. Verschraalt ons gevoel voor het religieuze dan verarmd ook ons gevoel voor de kunst.
154. 'Art longs for liberty only in sick periodes, it would like to exist easily'
Jacques Maritain
155. Je kunt niet vooruit als je niet weet waar je vandaan komt.
156. Een goed kunstwerk heeft botten, spieren, en een huid waar het licht op weerkaatst.
157. Natuur komt van 'natus' dat is geboren worden. De natuur geeft het leven door maar creëert ook ideeën en verhalen. Daarom zeggen we ook 'we krijgen ideeën' en niet 'we maken ideeën'.

158. Fotografisch waarnemen is waarnemen zonder fysieke context.
159. "Hij ijlt. Neen hij is een dichter." Uit Biest van E. Veeger.
160. Je optimisme is het best gegrond als je aanvaart dat de dingen nooit goed komen.
161. Zelfexpressie uit zich in expansie. Vandaar al die megagrote kunstwerken van nu.
162. De realistische kunst van nu is een 'middle of the road' realisme. Beeldelementen die met elkaar contrasteren zoals toon, kleur, textuur, contour enz. worden in een laag midden getemd.
163. Een kunstwerk moet zijn en tegelijkertijd iets heel anders zijn. Zij moet een dubbele betekenis hebben.
164. 'For this is the highest paradox of all: how motion and rest can be the same thing,'
Gregorius van Nyssa
165. 'My unrefined imagination has never been able to concieve a Creative Spirit without genitalia.'
Johann Georg Hamann
166. "If the poles are denied there is no longer anything in the middle."
Maximus the Confessor
167. Peace is "ever-moving rest and steadfast movement at the same time."
Maximus the Confessor
168. Als reactie op het burgerlijk realisme van de 19e eeuw gingen kunstenaars abstraheren. Men ging werken van concreet naar abstract. Vóór het burgerlijk realisme werkte men van abstract naar concreet. In plaats van te abstraheren concretiseerde men.
169. Zonder kennis van het christendom wordt de westerse cultuur onbegrijpelijk.
170. In de wereld van nu heeft de romantische liefde altijd iets zwaars en tobberig. Dit komt omdat de passie die altijd gepaard gaat met de romantische liefde haaks staat op gewoonte van de moderne consument om van merk te veranderen.
171. In de kunst geldt: alles mag en kan in elke tijd.
172. Ergens gelezen: erotiek is de mystiek van het materialisme.

173. Zeggen dat, als we redelijk blijven alles wel goed komt is net zoiets als zeggen dat, als we maar blijven hinkelen dan komen we er wel.
174. Als we kijken naar het leven van van Gogh en de cultus die na zijn leven is ontstaan dan zien we het zondebokmechanisme zoals dat door René Girard is beschreven in zijn volle omvang geëtaleerd.
175. "Hernieuw het licht in mijn ogen". Daar gaat beeldende kunst over.
176. "If we take things as only finite, their solidity paradoxically vanishes. Equally apparently real properties of things, like colours, being not fully comprehensible by reason, will tend to vanish also."
Millbank on Hamann
177. The limits of a finite being are its beauty.
178. De kunst van nu heeft geleerd dat ook excessen gaan vervelen.
179. Christus had meer ballen dan Nietzsche.
180. Katholicisme in een notendop: op één been kun je niet lopen.

181. Onze waarnemingen voeden onze abstracties. Onze abstracties maken de dingen zichtbaar.
182. Je moet een vrijgezel zoals Kant zijn om te kunnen beweren dat de dingen zich buigen naar de geest.
183. Tekens beschrijven ervaringen maar maken ook zichtbaar. Dat is de paradox van taal. Hoe rijker de taal hoe rijker de wereld.
184. Het werk van Seurat bewijst dat reductionisme niet werkt. De werkelijk is niet te beschrijven als een optelsom van puntjes. Reductionisme leidt alleen maar tot grijsheid.
185. Goede intenties maken je nog niet een goed mens.
186. Christendom is nu taboe zoals in de jaren vijftig seks taboe was. M.a.w. als je in de jaren vijftig het woord bustehouder zei begonnen de mensen zenuwachtig te lachen. Nu doen ze dat als ze het woord Jezus of God horen.
187. Mensen verschillen van elkaar zoals grassprietjes van elkaar verschillen.

188. 'Recognize, that you, who have received nothing privately outside of our commonly shared nature.....Like all others, you participate in that nature...'
Gregory of Nyssa
189. In de kunst zijn er twee wegen: de weg naar hoe de dingen zouden moeten zijn en de weg naar hoe de dingen zijn.
190. 'For if the universals are constituted (by the particulars, it is utterly impossible that they could preserve the intelligible form of their existence and continuity in themselves if the singular were to disappear.... For the parts have their existence in the wholes, and the wholes exist in and are constituted by the parts.'
Maximus de Belijder
191. 'Het hele universum werkt volgens deze wet: een opwaartse stuwung naar het midden'.
George Macdonald
192. 'Niemand kan de Waarheid hebben, de Waarheid heeft ons, zij is iets levendigs!'
Paus Benedictus XVI
193. Burgerlijk realisme is de 'house style' van totalitaire regimes.
194. 'The super-human is the only place where you can find the human'.
G. K. Chesterton
195. Hetzelfde als nieuw zien. Daar gaat het om in de kunst.
196. Om te veranderen moet je steeds hetzelfde doen; om op je plaats te blijven moet je revoluties ontketenen.
197. Om te geloven dat er in onze cultuur iets groots kan ontstaan heb je een even groot geloof nodig als om te geloven dat een persoon uit de dood kan opstaan.
198. Binnen het vooruitgangsgeloof is iets dat tegen je wil gebeurt betekenisloos.
199. 'Falling in love' is beter gezegd dan verliefd worden. Door lief te hebben begeef je je in God zoals je valt in een stromende rivier. De stuwende kracht van die rivier is de liefde en die liefde is de wil van God.
200. Slechts de confrontatie met de traditie kan onze visie vernieuwen.

201. Seculier denken zwabbert tussen determinisme en zelfrealisatie.
202. Een determinist is iemand die in slaap gewiegd wordt door de herhaling van het oordeel.
203. Beeldende kunst gaat over kijken niet over ideeën.
204. In het zwembad van de liefde komen de meeste mensen niet verder dan het pierenbadje.
205. De uitdaging van de liefde ontstaat als de zelfexpressie geblokkeerd wordt.
206. 'Realism is a worthless standard to apply to any work of art, and what we call realism is as often as not a cheap parlor trick, a mediocre writer's attempt to distract us from his lack of poetic range by flaunting an overdeveloped talent for mimicry or an unrestrained appetite for inventories of inconsequential detail.'
David B. Hart
207. Kunstenaars die nooit de plank mis slaan zijn geen grote kunstenaars. Zij mikken niet hoog genoeg.
208. Nachtmerrie voor de kunstenaar: je eigen stijl vinden en dan ontdekken dat je aan die stijl eigenlijk niets aan vind.
209. Het idee dat het 'zelf' beperkt wordt door de natuur is gnostisch.
210. 'Wat heb je, wat je niet gekregen hebt?'
St. Paulus
211. 'God kan niet tot een object herleid worden.'
Benedictus XVI
212. Op het moment dat je meent dat je zelfstandig denkt, ben je het meest manipuleerbaar.
213. Het principe van 'natural selection' is een principe van geweld. De evolutie theorie plaatst geweld aan de basis van de ontwikkeling van de natuur. Zonder geweld geen ontwikkeling.
214. 'Luister jongen' zei hij dan, pakte het kind bij de banden van zijn overal en schudde hem langzaam door elkaar, 'zelfs het mededogen van de Heer brandt'.
Uit de Geweldenaars van Flannery O'Connor
215. Kunsttheoretici kunnen kunst alleen beoordelen op haar conceptuele kwaliteiten. Het perceptuele aspect bevindt zich buiten hun bereik. Hoe meer macht de kunsttheoretici hebben hoe conceptueler de kunst.

216. 'Grace changes us and change is painful.'
Flannery O'Connor
217. 'Art transcends its limitations only by staying within them.'
Flannery O'Connor
218. 'When people have told me that because I am a Catholic, I cannot be an artist, I have to reply, ruefully, that because I am a Catholic I cannot afford to be less than an artist.'
Flannery O'Connor
219. Het numineuze realiseert zich in het nu, de rede werkt met terugwerkende kracht en het geloof richt zich naar de toekomst.
220. Om te geloven in het bestaan van de vrije wil is een even groot geloof nodig als in een geloof in het bestaan van een God.
221. Religieuze vragen lijken op vragen die je stelt als je een verkeerde bus genomen hebt: hoe zijn we hier terecht gekomen, waar zijn we nu en hoe komen we hier weg.
222. De rede zit geheel tussen de oren.
223. 'The critic of mystical experiences is guilty of imperialism, subjecting the outputs of one belief-forming practise to the requirements of another.'
Walton
224. De vooruitgangsmythe is een product van gesublimeerd orgasmegericht denken.
225. Transsubstantialisten zijn per definitie pre-beamerlieten.
226. 'St Gregory wrote that every time the sacred text describes a fact, it reveals a mystery.'
Flannery O'Connor
227. Een wereld zonder religie is een wereld zonder visie want je visie is je religie. De mens is dan ook gedoemd om religieus te zijn.
228. Alleen als men verlangt naar waarheid wordt de flux dienstbaar.
229. Van Gogh is goed zoals de Beatles goed zijn.
230. Creativiteit: men neme twee incommensurabele systemen en probeert ze tot een eenheid te brengen. Het is zoiets als bemiddelen in een slecht huwelijk.

231. 'The strangeness of things, which is the light in all poetry, and indeed in all art, is really connected with their otherness; or what is called their objectivity. What is subjective must be stale; it is exactly what is objective that is in this imaginative manner strange.'
- G. K. Chesterton
232. Als de werkelijkheid geheel begrijpelijk voor ons is dan zien we de werkelijkheid niet meer.
233. De pispot van Duchamps houdt alleen stand in de context van een museum. Een Vermeer houdt zelfs stand in een openbaar toilet.
234. In de kunst gaat het niet om sentiment maar om visie.
235. Veel mensen beginnen te ontdekken dat muziek helemaal niet bestaat; muziek is slechts een som van geluidsgolven.
236. 'De dingen zouden niet zijn als ze niet moeilijk waren.'
- Tijmen van Tol
237. 'Als Christus erbij werd gehaald in het gesprek voelde ze zich net zo opgelaten als haar moeder dat met seks had.'
- uit de Ontheemde van Flannery O'Connor

238. 'Time for you and time for me/ And time yet for a hundred indecisions / And for a hundred visions and revisions / Before the taking of a toast and tea.'
- T. S. Eliot
239. 'Genuine works are those in which one can never come to an end ("infinite nucleus of the night"); and when all is said, one has still said nothing, and one will never say anything.'
- P. Boulez
240. Op aarde kun je niet arriveren, alleen in de hemel kan dat.
241. God is als de diepte van de oceaan, wij zijn de golfjes aan het oppervlak.
242. 'Wanneer wij goden waren, zou er geen hoop meer zijn.'
- Denis de Rougemont
243. Het religieuze wordt onbegrijpelijk wanneer men zich alleen richt op het 'wat' en niet op het 'dat' van de dingen.
244. Toen ik jong was schilderden de kunstenaars abstract en schilderden oude omaatjes foto's na. Nu schilderen omaatjes abstract en schilderen de kunstenaars foto's na.

245. 'Er kan immers geen eenwording, geen vreugde van liefde, geen harmonie in het bestaan zijn als er slechts één bestaat. Eenheid vraagt om ten minste twee.'
George Macdonald
246. Virtueel: wat in het echt niet bestaat; onafhankelijk van tijd en plaats, denkbeeldig.
247. 'Een schrift moet een geest hebben, een adem, een geraamte, vlees en bloed; als slechts één van deze elementen ontbreekt, dan kan het geen kalligrafie zijn.'
Su Shi (1037-1101)
248. Bij kunst die steunt op de fotografie worden de abstracties bepaald door het oppervlak.
249. 'Epektasis: the desire to see God is the vision of God.'
Gregory of Nyssa
250. Epektasis staat tegenover de oneindige regressie. Keert men de oneindige regressie naar God dan ontstaat epektasis = ever increasing capacity for growth (tasis=a stretching, tension) reaching forth.
251. Het christendom verbindt het allerhoogste met het allerlaagste.
252. Sommige mensen denken dat het vermogen om overeind te blijven in het debat evenredig is met geldigheid van de beweringen.
253. Op de vraag naar zijn leeftijd bij zijn arrestatie, antwoordde Desmoulins: mijn leeftijd is die van de goede sansculotte Jezus bij zijn dood, een gevaarlijke leeftijd voor patriotten.
254. Een godsbewijs zou kunnen zijn, het feit dat grote atheïstische denkers altijd hun scherpte verliezen op het moment dat zij religie aanvallen.
255. 'Liefde is de door de genade gegeven keuze om van een verschijning te weigeren te beseffen wat het niet is.'
Tijmen van Tol
256. De mens van nu ervaart de natuur als onverschillig. Daarom wil hij zich zoveel mogelijk vermaken. Voor onze voorouders sprak de natuur van God, daarom wilden zij het lijden op zich nemen.
257. 'De mens is een spiritueel wezen, dat om werkelijk spiritueel te kunnen zijn een lichaam nodig heeft.'
Thomas van Aquino

258. De gnostische mens is een godje in een vijandige wereld.
259. 'Ik ben de steenen pijp, die ieder uur kan breken, en elken dag voor U een nieuwe zeepbel blaast.'
Felix Timmermans
260. Verandering van de heersende stijl in de kunst heeft als bijeffect een verlies van kapitaal. Daarom is het moeilijk om een heersende stijl te veranderen.
261. Godsbewijzen vervangen het geloof. De mens wil het bestaan van God bewijzen als hij een zwak geloof heeft.
262. Afgoden zijn onverzadigbaar.
263. De hersenen zijn een orgaan dat verhalen vertelt. Je zou ook kunnen zeggen: de natuur verzint verhalen.
264. Een materialistische visie op de hersenen heeft, om maar eens te variëren op Laplace, de hypothese 'zelf' niet nodig.
265. Moraal kan geen product zijn van een evolutionair proces omdat moraal om een vrije wil vraagt.
266. 'Being is not beyond thought; it is the beyond of thought.'
Conor Cunningham
267. Utopisch denken vernietigt ons collectief geheugen.
268. 'Toen de wereld vijf eeuwen jonger was, hadden alle levensgevallen een veel scherper uiterlijk dan nu.'
J. Huizinga
269. In de middeleeuwen waren wij jong en dartel.
270. De beeldende kunst van nu lijkt gemaakt door dementerenden. Zij leidt aan geheugenverlies en zij is incontinent. M.a.w. tradities zijn vergeten en alles wat gemaakt wordt, wordt niet vastgehouden.
271. De techniek in onze tijd is succesvol omdat zij de traditie eert en respect heeft voor feiten. Onze kunst is zwak omdat zij dat niet doet.
272. De autofabrikant zal nooit het wiel afwijzen omdat het wiel heel lang geleden is uitgevonden. Was de autofabrikant een kunstenaar, filosoof of theoloog geweest dan had hij dat wel gedaan. Dan hadden we nu misschien auto's met vierkante wielen.

273. In onze waarneming is er geen neutraal punt van waaruit wij kunnen beginnen.
274. Een overheid vrij van religieuze motieven bestaat niet.
Een neutrale overheid bestaat niet.
275. Wetenschap vernietigt teleologisch denken. Daarvoor komt in de plaats de impetus.
276. Doordat door de wetenschap de impetus ons denken op elk gebied is gaan bepalen bevinden we ons nu in een situatie dat we niet verder kijken dan onze neus lang is.
277. De impetus als credo voor de kunst komt het best tot zijn recht met de woorden van M. Duchamps: "Art is what the artist spits."
278. 'The truth does not change according to our ability to stomach it.'
Flannery O'Connor
279. 'Een waarachtig mens vertrouwt op een kracht die niet de zijne is en die hij niet voelt, die hij niet eens altijd wenst.'
George MacDonald
280. De kunstenaar is altijd conservatief want kunst maken is schoonheid doorgeven.
281. 'Because the original belongs to the beginning, the restructuring of the beginning is never the poor imitation of what was earlier, it is entirely other and nevertheless the same.'
S. Zizek
282. 'Al onze volkomenheid en al onze gelukzaligheid ligt daarin dat wij alle geschapenheid en alle tijdelijkheid doorschrijden en overschrijden en de grond betreden die grondloos is.'
M. Eckhart
283. 'One of the effects of modern liberal Protestantism has been gradually to turn religion into poetry and therapy, to make the truth vaguer and vaguer and more and more relative, to banish intellectual distinctions, to depend on feeling instead of thought, and to come to believe that God has no real power, that he cannot communicate with us, indeed has not done so, and that religion is our own sweet invention. This seems to be about where you find yourself now.'
Flannery O'Connor
284. 'Rijkdom werkt als prozac.'
285. Om realist te zijn moet je idealist zijn want realisme is onmogelijk.
Vrij naar G. K. Chesterton.

286. 'Style takes its own most living and therefore most fitting form from within; as the narrative quiken and leaps, or the statement becomes warm and weighty, by being either authorative or argumentative. The sentence takes its shape from motion; as it takes its motion from motive. And the motive is what the man has to say.'
- G. K. Chesterton
287. Het spanningsveld dat het westerse denken bepaalt bestaat enerzijds uit het geopperde idee dat alle bewegingen in de natuur toevallig zijn en anderzijds uit een drang om een verdedigingslinie op te zetten tegen deze bewegingen in de vorm een gefantaseerd ego. Dit is zo gegroeid omdat men niet meer wil geloven in de mogelijkheid dat de toevallige bewegingen in de natuur een verborgen boodschap zouden kunnen bezitten. Het moderne denken is dan ook zoals Flannery O'Connor het beschrijft: een vlucht in de geest.
288. 'Rusbroec's natural tendency therefore is to think in terms of a 'flux' or 'pulsation', as these two principles constantly yield one to the other.'
- Oliver Davies
289. Zonde bedrijven is het vernietigen van schoonheid. Het is dan ook meer een kwestie van esthetiek dan ethiek. Een slechte daad is slecht omdat zij lelijk is. Het vernietigt de schoonheid van wat er had kunnen zijn.
290. Als het post-christelijk denken iets van waarde formuleert dan is dat meestal geworteld in het christelijke denken. Dit omdat het christelijk denken veel waardevol overdacht heeft. 'Al het goede is ons' is n.l. het credo. Christelijke waarden bestaan echter niet want waarden zijn universeel.
291. 'Of je blijft leven of je gaat dood dus je zit altijd goed.'
- G.K. van het Reve
292. Het goede aan Olivier Messiaen is dat hij je van iets lelijks kan laten gaan houden.
293. Het menselijk lichaam is er niet voor de verborgen geheimen; de verborgen geheimen zijn er voor de buitenkant; voor het gelaat en de gestalte waarin de openbaring huist. De buitenkant is het diepste.
- George MacDonald
294. Moderne kunst is decoratief omdat zij haar visie op tijd ontleent aan de fotografie.

295. 'Vernieuwen' of 'iets anders doen' zijn twee totaal verschillende dingen.
296. Een vogel denkt nooit: "er luistert niemand dus ik stop met zingen."
297. We zijn hier op de wereld om gedoopt te worden in materie om zo een nieuw kleed te ontvangen.
298. 'Strict naturalisme is a dead end in fiction. In a strictly naturalistic work the detail is there because it is natural to life, not because it is natural to the work. In a work of art we can be extremely literal, without being in the least naturalistic. Art is selective, and its truthfulness is the truthfulness of the essential that creates movement.'
- Flannery O'Connor
299. Een 'one night stand' is een vorm van masturberen waarbij je je handen niet vuil hoeft te maken.
300. Utopia is een ander woord voor hel.
301. Van Gogh's werk is evangelisch in die zin dat zijn werk een combinatie is van letterlijkheid en sentimentaliteit.
302. De mens blijft altijd verlangen naar het absolute. Zelfs zijn relativisme is absoluut.
303. "Als er geen God meer is, dan is er ook geen medemens. Ik bedoel dus dat de elektrische stem de stem van het menselijk hart tot zwijgen heeft gebracht: ons bestaan is een voortschuifelen geworden, met de lift naar beneden en misschien ook naar boven als hij het nog doet, volgepist of niet, je moet maar zien dat je er aan went."
- G.K. van het Reve
304. Wat ik hier ga nederschrijven lijkt verzonnen, maar is het niet, want ik ben geen intellectueel. Ik behoef niets te verzinnen. Wel heb ik in mijn werk de werkelijkheid wel eens moeten afzwakken, omdat zij ongeloofwaardiger kan zijn dan de stoutste fantasie.
- G.K. van het Reve
305. Tijd vernietigt kleur.
306. De rede werkt met terugwerkende kracht. De eerste stap is daarom dan ook altijd een stap in het duister, een daad van geloof. "First principles' zijn altijd gebaseerd op geloof."

307. Christelijke kunst kan alleen maar realistisch zijn omdat zij de incarnatie voorop stelt. Realisme is echter een onmogelijkheid.
308. De sleutel tot Cezanne's verstoringen van het perspectief ligt in Bergson's visie op tijd.
309. Met de kunst die we nu maken kunnen we er voor zorgen dat het nageslacht milder over ons gaat oordelen. Of dat ons gaat lukken is nog maar zeer de vraag.
310. Uiteindelijk verdwijnen alle stijlen. Het enige dat overblijft zijn goede en slechte kunstwerken.
311. 'Actually, even the reality of an object can be held only by an intellectual surrender to it. We simply surrender intellectually to the evidence that all those things are there.'
S. L. Jaki
312. De kunst van nu gaat vaak over en via het internet. Zij verbeeldt een virtuele wereld. In die zin is zij gnostisch.
313. De ware aard van de ideologieën van de Verlichting komt in deze tijd te voorschijn in de ongelimiteerde lust voor het materiële.
314. 'I want to be a painter and I rely on my eye to create a picture[...].'
Paul Cézanne
315. 'Het komt de ziel ten goede om verenigd te zijn met het lichaam.'
Thomas van Aquino
316. 'Alle kennis komt via de zintuigen.'
Thomas van Aquino
317. Hoe de kunstenaar de meerdere dimensies van de werkelijkheid naar de twee dimensies van het schilderij vertaalt bepaalt het gehalte van zijn creatieve vermogens.
318. Emile Bernard: "Aren't art and nature two different things?"
Paul Cezanne: "I would like to unite them. It is my opinion that by taking nature as starting point you attain art."
319. 'As for me, I want to be a child, and I delight in seeing, hearing, breathing, in ecstatic sensibility which seeks to express itself on canvas.'
Paul Cezanne
320. Kijken lijkt op luisteren; het vraagt tijd.
321. Post-Moderne kunst is voor het grootste deel gnostisch.

322. Derain op zijn sterfbed.
Giacometti: Heb je nog iets nodig?
Derain: Ja, een fiets en een blauwe lucht.
323. De vraag waar alles om draait is niet hoe worden we gelukkig maar hoe komt het dat we ons geluk verspelen.
323. 'If the flux is an imposition on reality of a category of mind, then at least that category is not subject to that flux. If the flux is a reality, then it cannot elicit (ontlokken) on man's part a knowledge of it which is exempt from radical fluctuation.'
S. L. Jaki
324. 'The central idea is that knowledge proceeds neither solely from the experience of objects, nor from an innate (aangeboren) programming in the subject, but from successive constructions, the results of the constant development of new structures.'
Jean Piaget
325. 'So, whether you will it or not, you cannot escape the exercise of charity.'
Catherina van Siena
326. 'He is the one who illumines us when we keep our distance and when we approach; the infinite light which is always further the closer we come. Every finding is a commencement of a new search.'
E. Przymwara
327. De beste kunstenaars zijn diegene die het best kunnen kijken (luisteren).
328. De meeste mensen beginnen rationeel en eindigen sentimenteel.
329. 'Surfaces are always more complicated than depths.'
David Bentley Hart
330. 'I discovered in nature," he wrote." the nonutilitarian delight that I sought in art. Both were a form of magic, both were a game of intricate enchantment and deception." And where there is artistry, surely, there must be consciousness.'
Vladimir Nabokov
331. Mensen zonder traditie denken altijd dat ze iets nieuws ontdekken.
332. 'To be diabolic means to take apart'
Conor Cunningham

- 333 . Een schilderij van een naakte vrouw maken is best wel moeilijk maar niet zo moeilijk als van een fiets. Al die spaken.
334. Wanneer we ons ontdoen van concepten en beelden treden we buiten de tijd.
335. Een echt goede daad doet pijn.
336. Het gebed kan o.a.gebruikt worden om je verhalenverteller bij te stellen.
337. Mensen die zichzelf gevonden hebben eindigen eenzaam.
338. Een conceptueel kunstwerk heeft hetzelfde effect als een mop. Er is niets afschuwelijker dan een oude mop.
339. Moderne kunst werd gedreven door een protestants verlangen naar zuiverheid.
Het Postmodernisme heeft deze zuiverheid opgegeven. Daarom kan het katholicisme een belangrijke rol spelen in het post-modernisme. Katholicisme heeft n.l. door haar liefde voor de paradox een lange traditie van het 'onzuivere' denken.
340. 'Stijl is academisme.'
Eduard Flor
341. Relativisme domineert de wereld van de kunst. Dit heeft tot gevolg dat een kleine groep mensen de dienst uit maakt en dat deze groep zich niet hoeft te verantwoorden. Slaat deze houding over naar de politiek dan betekent dit het einde van de democratie.
342. 'Outside this room the chill of grace lies heavy on the morning grass.'
Alice Goodman
343. De schilderkunst is nog maar net begonnen.
344. Het doel van het leven is om problemen te krijgen.
345. Niemand gelooft meer in de Grote Lamp. Des te meer gelooft men in zijn eigen theelichtje.
346. 'Een christelijk brein moet bij het schrijven slechts naar nabootsing streven. Hoe volmaakter de nabootsing hoe beter het geschrevene.'
M. Cervantes
347. Vrijheid en het wonder zijn twee kanten van dezelfde medaille.
348. Nederlanders acteren alleen goed in reclames.

349. De functie van een krant is om zijn lezers te sterken in hun vooroordeel.
350. 'De wereld is heilig. Hij kan niet worden verbeterd.'

Lao Tzu

351. Marxisme is mislukt omdat marxisme het teleologisch denken wilden verbinden met het materialisme. Dat is het paard achter de wagen spannen.
352. Van Gogh is de Jezus van de seculier.
353. Als ik vrouwen hoor klagen dat hoge posities in de maatschappij voor hen onbereikbaar zijn dan denk ik altijd aan de woorden van Deng XiaoPing: "Het maakt niet uit of een kat zwart of wit is als hij maar muizen vangt".
354. De macht van de liberale maatschappij hangt geheel af van de mate waarin het zijn burgers verslaafd kan maken.
355. Totalitair denken begint bij relativisme.
356. Relativisme koppelt waarheid aan macht. Zo vernietigt zij de democratie.
357. Relativisme is een zege voor de middelmatige mens maar een ramp voor de hoogbegaafde.
358. Het sacrament bundelt het universele in het particuliere. In een goed kunstwerk gebeurt dit ook. Goede kunst is sacramenteel.

359. Alleen buiten de tijd vernieuwen de dingen zich.
360. De marxist geloofde in de onvermijdelijke opgang naar het paradijs. Zo vergoddelijkte het marxisme de geschiedenis. Tegenstanders van het marxisme stonden voor de marxist aan de 'wrong side of history' en werden dan ook geofferd op het altaar van de geschiedenis. En omdat afgoden onverzadigbaar zijn kon dit alleen maar leiden tot massamoord.
361. Kunst van nu zit klem tussen de werking van de markt en een extreem collectivisme.
362. Feminisme is een uniek verschijnsel want nooit is het voorgekomen in de geschiedenis dat een groep de macht eiste terwijl ze die al hadden.
363. Goden verklaren de werkelijkheid niet maar maken haar mysterieus.
364. Het fundament van alle religies is gebaseerd op de vraag: Waarom doe ik iets dat ik niet wil?.
365. 'Because there is a law such as gravity the universe can and will create itself from nothing.'
S. Hawking
(Natuurwetten hebben geen creatief vermogen; Hawking zegt zoiets als: 'Door Oorlog en Vrede van Tolstoy is Napoleon ten onder gegaan in Rusland.)
366. De morele wet schrijft voor. De natuurwet beschrijft. De verwarring van deze twee vormen van wetten hebben vele levens geëist.
367. De kunst van de Middeleeuwen was nog niet onderhevig aan strenge mathematische verhoudingen. Vandaar dat de proporties die gehanteerd werden in deze kunst ongrijpbaar en spontaan waren. Je zou kunnen zeggen dat er in deze kunst een gezonde spanning bestond tussen hoe de dingen in gemeten toestand waren en hoe de dingen zich manifesteerden. Geest en zintuigen bevruchtten daardoor elkaar.
368. De strijd om religie is een taalstrijd.
369. Hoe rijker de taal hoe rijker de wereld.
370. Het verschil tussen een mens en een dier is dat een mens opstandig wordt als hij lijdt en een dier niet.

371. Echt en letterlijk zijn niet hetzelfde. Iets kan letterlijk beschreven worden en toch kan de beschrijving niet echt zijn want men kan zich vergissen. Zo kan men figuurlijk (niet letterlijk) gesproken de dingen echt weergeven.
372. Voor mensen die vinden dat er te veel mensen zijn: verbeter de wereld en begin bij jezelf.
373. De functie van Eros is om te verwonden opdat wij verlangen.
374. Twee opties wat betreft het ontstaan van het universum:
1- Het ontstaan van het universum is bepaald door een wet (b.v. zwaartekracht) dus noodzakelijk.
2- Het ontstaan van het universum is bepaald door een wil en niet noodzakelijk.
375. Dat water kookt wordt bepaald door een natuurwet. Of iemand thee voor je inschenkt is niet noodzakelijk maar is afhankelijk van de vrije wil van een persoon. Tenminste dat geloven de meeste mensen. Daarom zeggen we ook "dank je wel" als we thee krijgen en niet als water begint te koken.
376. Voor een materialist of naturalist wordt elke beweging bepaald door een natuurwet ook het inschenken van thee. Voor een naturalist is het dan ook eigenlijk een beetje gek om "dank je wel" te zeggen tegen iemand die thee inschenkt want de schenker kan niet anders doen dan wat hij doet. Dit 'niet anders kunnen' geldt natuurlijk ook voor de naturalist zelf. Als hij dankt kan hij niet anders. Ook als hij niet dankt kan hij niet anders.
377. Een naturalist kan ook niet iemand iets verwijten. Want mensen kunnen binnen zijn systeem niet anders handelen dan ze doen. Een goede reden om geen naturalist te worden.
378. Als een naturalist zegt: de natuur is een gesloten, zichzelf in stand houdend systeem kan hij dit alleen maar zeggen door zich buiten dit systeem te begeven. Hij kan dit alleen zeggen door geen naturalist te zijn.
379. Er zijn ook mensen die dankbaar zijn voor het feit dat water kookt of dat er überhaupt water is. Zij zijn dit omdat zij beseffen dat het niet noodzakelijk is dat er überhaupt iets is. De dingen zijn voor hen 'gegeven'. Dit is een religieuze houding en in alle religies een gewoonte.
380. 'Der mensch ist was er isst.'

L. Feuerbach

381. Een naturalist kan volgens zijn eigen wereldbeeld niet anders denken dan hij denkt. Dit probleem dat het naturalisme opwerpt kan alleen opgelost worden als we de vrije wil begrijpen, iets dat we nog niet doen.
382. Het abstracte van een schilderij is het muzikale.
383. Een natuurwet schrijft niet voor maar beschrijft. Het is niet zo dat de wet van de zwaartekracht tegen de appel zegt: "Gij zult vallen".
384. Contouren van vormen zijn als melodieën.
385. Als een naturalist bezwaar maakt tegen iemands levensbeschouwing is dat vanuit zijn oogpunt gezien hetzelfde als dat hij bezwaar maakt tegen de lange nek van een giraffe.
386. 'Nature is not our mother. Nature is a sister, and even a younger sister: a little, dancing sister, to be laughed at as well as loved.'
G. K. Chesterton
387. Naturalisme genereert pantheïsme en gnostiek. Pantheïsme en gnostiek zijn met elkaar verbonden, versterken elkaar en houden elkaar in stand.
388. Bij pantheïsme lost het zelf op in de flux. In de gnostiek wordt de flux de vijand om die reden.
389. De flux vernietigt tijd omdat in de flux niets stilstaat. De flux vernietigt het bestendige en daarmee het besef van tijd. Daarom is vernieuwing alleen mogelijk via de flux.
390. De impressionisten intensiveerden het naturalisme van hun tijd. Zo werd de deur naar de flux geopend. Zo vernietigde het naturalisme zichzelf.
391. We weten steeds meer over steeds minder. Straks weten we alles over niets
392. De strijd van de mens van nu is de strijd tussen een imaginair zelf en de flux.
393. De mens gedijdt alleen in het midden. En omdat de mens altijd verder wil is het hoge midden zijn bestemming.
394. Naturalisme beschrijft een laag midden. Alle bewegingen die beginnen bij het naturalisme gaan daarom stroomafwaarts.
395. Monet liet een aftakking van de Seine aanleggen door zijn tuin. Zo stroomde de 'flux' letterlijk door zijn atelier.

396. Monet richtte zich steeds meer op het detail; een detail waarvan het oppervlak oneindig complex werd. Monet toonde zo het oneindige verval in complexiteit van de flux.

397. The analogy of being finds truth in the ever greater particularity of each thing as it enters ever more into the infinite that gives it being.

398. 'In the paradoxical Augustinian phrase, the creature both "is and is not" (est non est).'

J. Betz

De dingen zijn en tegelijkertijd zijn ze niet. Hoe meer een kunstenaar zoekt hoe de dingen zijn hoe meer hij tegelijkertijd ziet zoals ze niet zijn. Toch is dit zoeken van groot belang.

399. Want alleen door realisme vinden we de dingen zoals ze zijn. Pas echter op het moment dat het realisme tot zijn hoogst mogelijke punt wordt opgevoerd wordt het vergissen van oog en geest duidelijk. Op dat moment tonen de dingen zich als nieuw. Pas als ons realisme faalt, en dat gebeurt alleen als we dit realisme intensiveren tot het uiterste, geeft de flux zijn oneindigheid prijs. En in de gegeven oneindigheid van de flux kunnen we 'hetzelfde' als nieuw zien. Slechts als ons realisme waarachtig is wordt de flux dienstbaar.

Amen.

400. 'But as for vision, I see things differently every day, the sky, objects, everything changes continually, you can drown in it. But that's what brings life.'

P. Bonnard

Epiloog

Nothing is so righteous, or right wise as Love.

For by making itself glorious, it becometh infinite: and by loving its object infinitely it enableth itself to delight infinitely in its object's happiness:and wisely prepareth infinite treasures.

Right wisely thereby at once enriching itself and its object.

So that you are able evidently to discern that God is love, and therein to contemplate all His perfections.

Thomas Traherne (1636-1674)